

findes i en Skrivelse fra Justitsministeriet til Kirke- og Undervisningsministeriet, og som findes i Ministerialtidende for 1907, peger man ligeledes fra Justitsministeriets Side ved Bestemmelse af Begrebet: fast Bopæl, med stor Styrke paa disse Momenter, altsaa for det første paa Betydningen af, at vedkommende har vist denne animus commorandi, endvidere paa, at i tvivlsomme Tilfælde maatte det efter Omstændighederne kunne siges, at naar de vedkommende ikke have opholdt sig her i 2 Aar, kunde det ikke paastaas med Sikkerhed, at de havde taget fast Bopæl her i Landet. Nu ere 2 Aar ikke 5 Aar, men 2 Aar ere altid bedre end ingenting. 2 Aar ere bedre end dette, at en Udlænding uden videre kan tage ind paa et Hotel — ja, det var maaske dog for risikabelt, men i et Pensionat og næste Dag stille hos Toldvæsenet og faa sit Adgangsbevis og paa den Maade slippe billigere, end det er Lovens Mening. Den anden Side af Sagen er, at jeg ikke kunde tænke mig Muligheden af, at man fra Rigsdagens Side eller, maa jeg hellere sige, fra Lovgivningsmagtens Side vilde vedtage denne Lov uden samtidig at aabne Forhandling med Sverige og Norge om Indførelse af Mestbegunstigelsestraktater med disse Lande, thi ellers kunde det let se ud som et modvare to Nabomagter rettet uvenligt Skridt.

Jeg maa derfor for mit Vedkommende indtrængende tilraade, at man genoptager den Bestemmelse, som fandtes i det oprindelige Lovforslag, saaledes som det forelaa fra Ministerens Haand, hvor der i § 6 krævedes Erhvervelse af Borgerskab. Den rette Ordning vil efter min Mening stedse være den, at dette saa i og for sig ogsaa kunde være tilstrækkeligt, men jeg forstaar meget godt det Ræsonnement, at man, naar man ikke paa den korte Tid eller overfor det vanskelige Emne i Hast har kunnet trænge til Bunds i Forholdene, siger: Der kan i alt Fald ikke ske større Skade ved foreløbig at lade det blive ved status quo. Men naar man ikke fastholder Erhvervelsen af Borgerskab, hvilket jo i de fleste Tilfælde vil sige Grossererborgerskab, som Betingelse og Vilkaar for, at en Indlænding, en med Indfødsret forsynet, respektive en Borger fra Traktatlandene kan faa Adgangsbevis til en billigere Pris, vil man efter min Mening ganske utvivlsomt komme ind i ganske uholdbare Tilstande og ikke naa, hvad man i Virkeligheden har tilsigtet med dette Lovforslag.

Det bedste vilde efter min Mening fremdeles være, om man formede § 1 saa-

ledes, som den i sin Tid blev foreslaaet fra Grosserer-Societetets Komité, hvad jo ogsaa — det ved jeg ganske sikkert — havde nogen Tilslutning i det første Stadium fra forskellige Sider i Landstinget — at man altsaa nøjedes med at give Regeringen en generel Bemyndigelse til at sætte dette eller et lignende Lovforslag i Kraft overfor saadanne fremmede Magter, som til Gengæld vilde yde tilsvarende Lempelser og Lettelser. Jeg kan vedblivende ikke forstaa, hvorfor Danmark ved enhver Lejlighed, hvor det gælder om at erhverve sig Kort paa Haanden ved Traktatforhandlinger, kaster Kortene paa Bordet og opgiver Spillet. Naar man ser, hvorledes det nylig er lykkedes vort Naboland, Sverige, at erhverve sig saa betydelige Fordele ved Traktatforhandlinger, netop fordi man i Forvejen havde lagt det hele saaledes til Rette, at Tyskland forstod, at det maatte paa ethvert Punkt for at faa en Indrømmelse give en Indrømmelse, naar man ser, hvorledes vor Nabomagt, vor Søsternation, kan opnaa saa glimrende Resultater, saa føler man sig generet ved at være dansk, ved at tilhøre en Nation, der aldrig nogen Sinde vides at opnaa noget som helst overfor Udlandet, men som altid paa den troskyldigste Maade giver hele Udlandet over en Bank alle mulige Fordele uden at erhverve sig det allermindste til Gengæld. Saa meget mere vil jeg pege herpaa, som det i moderne Traktater er saaledes, at hele dette Omraade om handelsrejsende plejer man at gøre til Genstand for Specialtraktater eller for specielle Paragraffer i Traktaterne; med andre Ord, en simpel Mestbegunstigelse behøver ikke eo ipso at give Staterne Ret for deres handelsrejsende til f. Eks. at rejse frit eller at undgaa en eller anden Kontrolbestemmelse. Vi have en Mestbegunstigelsestraktat med Tyskland, men dog har Tyskland eller rettere sagt Kongeriget Preussen f. Eks. ikke generet sig ved uden videre at undtage de slesvigske Distrikter, hvor de danske handelsrejsende skulle løse et „Wandergewerbeschein“, der under visse Omstændigheder politimæssigt kan nægtes dem. Man ser, hvorledes man i andre Lande ikke lægger Vægt paa Mestbegunstigelsesklausuler, men at man, hvor man giver Særbegunstigelser for handelsrejsende, lader dette ske ad specielle Aftalers Vej. Dette gælder ikke alene Tyskland, men ogsaa Østerrig-Ungarn, og det vil sikkert være frugtbringende for Danmark at slaa ind paa en lignende Vej. Overhovedet